

Stafylokokken: infectie voorkomen in melkstal

Stafylokokken leven bij mens en dier. De meeste doen geen kwaad, een klein deel jammer genoeg wel. Dat zijn de stafylokokken die ontstekingen veroorzaken en giftige stoffen – toxines – kunnen produceren.

TINEKE VAN DER HAVEN

Om die reden moeten producenten van zuivel ervoor zorgen dat stafylokokken zoveel mogelijk afwezig zijn. Maar in de peilingen zijn ze nog aanwezig. Het is vrij zeker dat de koeien als producenten van de grondstof melk hun bijdrage daaraan leveren. Daarom deze keer aandacht

voor de omstandigheden rond de koeien en hun uier.

Stafylokokken

Ontstekingen worden heel vaak veroorzaakt door stafylokokken. Ze nestelen zich in lichaamswefsel en vermenvuldigen zich daar tot hoge aantallen. Dit kan gemakkelijk plaatsvinden in de uier van de koe. De koe komt tegen zo'n aanval van stafylokokken in verweer. Haar afweersysteem wordt actief en probeert de bacteriën op te ruimen. Daardoor gaat het celgetal omhoog. Soms slaagt de opruiming en geneest de ontsteking spontaan. Meestal gebeurt dat niet en is er hulp van buiten nodig, bijvoorbeeld in de vorm van antibiotica.

Deze strijd is een oorlog in microformaat. Er zijn aanvallers die we met een mooi woord 'infectiedruk' noemen en verdedigers die 'weerstand' van de koe heten. Het resultaat van de strijd hangt ook hier vaak af van de sterkste.

Natuurlijk is het voorkomen van oorlog de allerbeste remedie, want dan is er geen 'zieke' koe, geen verhoogd celgetal en geen uitstoot van stafylokokken in de melk. Kortom, het gaat erom de infectiedruk te verkleinen en de weerstand te bevorderen.

Verkleinen van de infectiedruk

Hoe minder indringers, des te kleiner de kans op een infectie. In het geval van een uierontsteking komen ze vrijwel altijd binnen via de slotgaten van de spenen. Niet alleen stafylokokken, ook andere soorten als

streptokokken veroorzaken infecties. Bacteriën die mastitis veroorzaken, komen van buitenaf. Vaak uit de omgeving, zoals stal en strooisel. Zo gaat het echter niet met de stafylokokken. Die zijn diergebonden. Zij komen vooral van melk en spenen van andere, besmette koeien. Ze worden overgedragen van koe naar koe vooral voor en tijdens het melken.

Dat betekent dat beperking van de infectiedruk van stafylokokken vooral in de melkstal moet gebeuren en dat het belangrijk is daar grote aandacht te geven aan het melken en de hygiëne eromheen. Maar het betekent ook voortdurend attent te zijn op besmette dieren en ervoor te zorgen dat deze geen infectie kunnen overdragen.

Weerstand van de koe

Het is met dieren net als met mensen: gezond en goed gevoed, prettige omgeving, goede behandeling, schone en droge huisvesting, het zijn allemaal factoren die hen weerbaar maken. En weerbaar betekent in dit geval snel het afweersysteem in stelling brengen. Beweging, frisse lucht, voldoende loop- en ligruimte, het spreekt zo vanzelf. Maar weerstand is niet alleen werken aan een actief afweersysteem, het is ook zorgen voor een goede barrière tussen de binnenkant van de koe en de buitenwereld. Dat houdt in een goede bewaking van de openingen waar een aanvaller zo binnen kan wandelen. Aandacht voor slotgat en speenpunt is daarom van groot belang.

Ook hierbij helpt de natuur. Het tepelkanaal dat door de speen naar het slotgat loopt, bevat bacteriewerende stoffen die het binnendringende bacteriën behoorlijk moeilijk maken. Onder normale omstandigheden worden ze afgeweerd, alleen als ze in grote aantallen oprukken is er geen houden aan... Vandaar het advies om de koeien direct na het melken naar het voerhek te lokken en ze vast te zetten, zodat ze niet kunnen gaan liggen in besmet strooisel, mest of vuil.

Dan heeft het slotgat tijd om weer te sluiten en de barrière intact te brengen.

Voor een goede afweer is de speenconditie van groot belang. We bedoelen daarmee een gave speen en een goed sluitend slotgat. Dit mag bijvoorbeeld niet vereelt zijn, waardoor de slotspier zich niet goed kan samentrekken. Dit laatste heeft vooral met goed melken te maken.

Aandachtspunten

Voor kaasboeren die Boerenkaas bereiden is het van belang om maatregelen te nemen tegen stafylokokkenbesmetting. Maar zij zijn geen uitzondering, immers een goede uiergezondheid is in alle gevallen van belang.

In het bijzonder voor veehouders die problemen hebben met stafylokokken in de melk zijn onderstaande punten van belang.

- Wees attent en neem maatregelen die de bacterieoverdracht kunnen verkleinen.
- Neem per koe een schone uierdoek.
- Melk verdachte koeien en probleem-dieren het laatst.
- Gebruik handschoenen tijdens het melken, dit heeft een gunstig effect omdat er minder vuil aan blijft hangen.
- Desinfecteer na het melken van koeien met een hoog celgetal het melkstel. 30 seconden dompelen in heet water van meer dan 80°C doodt de stafylokokken.
- En ten slotte een heel impopulair maar wel een doeltreffend advies: ruim besmette en terugkomende probleemkoeien op. In de koppel blijven ze voortdurend een mogelijke bron van besmetting. 🐄

1

1 Door de microscoop bekeken, lijken stafylokokken op druiventrossen.

Figuur 1

Aandachtsvelden rond de uiergezondheid.

BRON: UGCN

Volgende keer

Naast de factoren van infectiedruk en afweer zijn het melken en de melkmachine, celgetal en controle op de melk van belang voor de grondstof. Volgende keren komen die aan de orde.